

Mírá Ura az Öröm-óceán

– *hindi misztikus dalok* –

A Mírá Báí (régiesen Mirábáj, 1498–1546) nevével fémjelzett dalok túlmutatnak a hagyományos szerzőség fogalmán. Félig-meddig népdalként, számos változatban élnek a hindi rádzsasztháni és bradzs nyelvjárásain. Mivel saját korából nincs lejegyzett dala, ezért nem tudhatni, hogy milyen volt azok eredeti formája. Elképzelhető, hogy maga a költő is másképp énekelte őket más-más alkalommal. Egyes esetekben ugyanaz a dal szövegváltozatokban más költő neve alatt szerepel. Az indiai embert a dalok érzésvilága érdekelte elsősorban, és számos Mírához hasonlóan vélt dal utolsó sorába „belepecsételte” Mírá nevét.

Nanda-fiú, költözz a szemembe!¹

Pávakorona, krokodilforma füldísz,
homlokodon tilaka hajnalszíne.

Nanda-fiú, költözz a szemembe!

Alakodtól alélok, arcod kék-fekete,
nézek a nagy szemekbe.

¹ Mírá dalaiban Krisnát többtucatnyi különböző beszélő néven említi. Az alábbi válogatásban le nem fordított nevek és jelzők a következők: Nanda-fiú – Nanda pásztorvezér nevelt fia; Gópála – eredetileg 'Tehenek őrzője', de filozofikus értelmezésben az 'Érzékek Ura', hasonló jelentésű a Góvinda, 'tehenész' név is; Bradzs ura – Bradzsföld a gyermek Krisna pásztorveinek színhelye, de a Krisna-imádó filozófia szerint létezik ennek egy örök, transzcendentális mása is. Krisna mindennek az ura; Nágara – 'városi' a pásztorlányok szóhasználatában a nem közülük való, kiismerhetetlen jelenti; Sjáma – 'A fekete, kékesfekete', eredetileg sötét bőrszínre utalhatott, az indiaiak azonban a szerelem színének is tartják. A klasszikus ind irodalom nem tett különbséget a fekete és a sötétkék között, és ezért a miniatúrafestészetben, Krisnát kéknek festik; Rám – a szanszkrit Ráma Visnu isten Krisna előtti megtestesülésének, avatárjának a neve, de a hindi Rám változat gyakran a leírhatatlan legfőbb istenségre vonatkozik. Krisna imádóinak körében ez maga Krisna; Hari – 'homoksínú', eredetileg Visnu neve, de idővel földi avatárjának, Krisnának lett az egyik legnépszerűbb megnevezése.

Mesélik, hogy egyszer egy öreg vándorszerzetes tért be a hercegnő családjához: a szent költő, Ravidásza, aki az egyik legnagyobb hindu szentnek és filozófusnak, Rámánandának volt tanítványa. Ez a szerzetes egy kicsi szobrot adott a leánykának: a földöntúli szépségű alakot Nágaranak, még hozzá hegytartó Nágaranak nevezte. Mírát ennek szépsége egész életére megjégizte. Állandóan ezt a szép és ékes Krisnát kívánja nézni. Csodálatos a reggelente homlokára festett vöröses jel, a tilaka, akárcsak a szíve fölött büszkén viselt, hódító erdei virágfűzér, a pávatollakból készült korona és a pásztorlányokat magához vonzó fuvola.

Nanda-fiú, költözz a szemembe!

Ajkadon nektárízű furulya fénylik,
melleden diadal füzére.

Nanda-fiú, költözz a szemembe!

Mírá Ura az igazak boldogsága,
Gópála, az imádók szeretője.

Nanda-fiú, költözz a szemembe!

Álmomban, húgom, a Szegények Urával egybekeltem.²

Imádója milliárd kísérte a vőlegényt,
Bradzs urát a nászmenetben.

Álmomban, húgom, a Szegények Urával egybekeltem.

Álmomban díszkaput emeltek nekünk,
álmomban először fogta kezem.

Álmomban, húgom, a Szegények Urával egybekeltem.

Álmomban körülvezetett a tűz előtt,
nem múló örömmel örvend a lelkem.
Álmomban, húgom, a Szegények Urával egybekeltem.

Mírá találkozott a Hegyettartóval,
előző életemből érdemelt.

Álmomban, húgom, a Szegények Urával egybekeltem.

² Egyszer a kicsi Mírá esküvői menetet látott. – A vőlegényt háza népe és a meghívottak kitörő örömmel, ünnepi menetben vezetik a lányos házhoz, ahol a két násznép egyesül, és megtartják az esküvőt. A gazdagon felékesített vőlegény fehér kancán jön, a násznép pedig egészen a díszkapuig táncsal kíséri. A menetet gyakran feldíszített elefántok teszik még pompázatosabbá. Mikor a kislány Mírá meglátta a lovon ülő, csodálatosan felékesített férfit, nagyanyjától azt tudakolta, hogy ki lesz az ő vőlegénye, ki tréfásan a szobában álló Krisna-szoborra mutatott.

Gópála társa vagyok,³
 felöltött lelkembe':
 szemlélve szép lótusz-testét
 a testem-lelkem gyenge.

Sáfrányszín szárit öltök,
 kezemben furulyája;
 pásztorruhát, koszorút teszek,
 vigyázok a gulyára.

Lettem szépséges inda
 Vrindávan porában,
 madarak, majmok – és bölcsek:
 szavukra bölccsé váltam.

A rokonok kemény törvényeiről
 kinek és mit is mondjak?
 Mírát, ha meglelted a Hegyettartót,
 maradj meg úgy, ahogy vagy!

Százezer köszönet a csillagjósna, hej, eljön a kedvesem, Sjíama.⁴

Életem a boldogság házában vett lakást,
 mindent betölt az öröm árja.

Százezer köszönet a csillagjósna, hej, eljön a kedvesem, Sjíama.

Öt barátnőm együtt vidítja a kedvest,
 mindenütt boldogság van.

Százezer köszönet a csillagjósna, hej, eljön a kedvesem, Sjíama.

Fájdalmaim eldobtam, hogy láttam a kedvest,
 gyümölcsöt hozott szívemnek vágya.

³ Bár a szolgálai szeretet magában foglalja a nyugalmat is, van ennél magasabb rendű lelki kapcsolatot: az, amelyben a felek egyenlőek. A barátság annyival több, mint a szolgálai szeretet, hogy a barát nem vár el fizetséget, hanem csak szeretni akarja barátját, akiről tudja, hogy szintén szereti őt. Akár a társadalom törvényei is túllép, hogy hozzá hasonuljon.

⁴ A régi Rádzsaszhánban a gyerekeket öt-hat éves korukban elkezdtek tanítani. A nők általában nem tudtak írni-olvasni, ám a fejedelmi udvarokban a fiúkat és a lányokat serdülőkorukig együtt nevelték. A betűvetés mellett a lányok irodalmat, festészetet, és még táncot is tanultak. A versben szereplő öt barátnő az indiai értelmezés szerint az öt érzéket vagy az öt mozgásszervet jelöli.

Százezer köszönet a csillagjósna, hej, eljön a kedvesem, Sjáma.

Mirá Ura az Öröm-óceán,
eljött Sjáma a palotámba.

Százezer köszönet a csillagjósna, hej, eljön a kedvesem, Sjáma.

Színteli, örömteli, örömmel teli, hej,⁵
hóli, hóli a Feketével, örömmel teli, hej!

Szálló piros por, poros a lég a felhőkig,
a színt, a port ezernyi fecskendő lövelli, hej!

Színteli, örömteli, örömmel teli, hej,
hóli, hóli a Feketével, örömmel teli, hej!

Korsóm porral, szagos szantállal,
aragdzsával meg sáfránnyal teli, hej!

Színteli, örömteli, örömmel teli, hej,
hóli, hóli a Feketével, örömmel teli, hej!

Mirá a hegyettartó Nágara szolgálója,
szolgád lábaid figyelni, hej!
Színteli, örömteli, örömmel teli, hej,
hóli, hóli a Feketével, örömmel teli, hej!

Kedves jógi, éjjel-nappal kémlelem az utat.⁶
Szűk-meredek az ösvény, nem bírják a lábak.

⁵ A szeretők előtt nyilvánul meg a bradzslíla, a bradzföldi isteni játék, amelynek önmagán kívül nincs célja, amint a gyermek is világot teremt maga köré, s e tevékenysége magáért a játékért van. Az emberek azonban boldogok, ha részt vesznek e játékban. Krisna nevelőit is öröm tölti el, hogy a Fekete mellettük van. Ez a boldogság előző életeikben véghezvitt jótetteik eredménye, mely most válik nyilvánvalóvá. Bár Krisna örökké játszik az égi Vrindában, meg kívánta ízlelni és ízletetni a földi lílá ízét és gyönyörét is. Az imádók szerint ez Hari világra születésének végső oka. Az isteni játéknak része minden, amit az Örök Úr a földön cselekedett. Játék az ünnep is. A legörömtelibb ünnep a tavasz kezdete, a hóli. Ilyenkor az emberek színes porokkal szórják be, festékekkel locsolják le azokat, akiket szeretnek. A kedvest pirossal festik be.

⁶ Mirát nemcsak általános megvetés sújtotta, melyet mindenki korábbi rossz tettei gyümölcsének vélt és jogosnak tartott, hanem maga is úgy érezte, hogy Hari távol van tőle. Pedig Hari és az igazi mester, a guru között nincs különbség. Ez az igazi mester a jógi, aki titokzatos

Városomba jött, ott lakott a jógi, lelkem nyugalmat mégse kapott tőle.
Miért is nem tartottam vissza? Dőreséget tettem, ó, én igen dőre!

Nap nap után a jógira várva... Máig halasztja az ő jöttét.
Jöjj, enyhítsd a távollét kínját! Csontom-velőmben tűz ég.

Elfelejtett engem a jógi? Talán nincs is a világban.
Mit tegyek, hova térjek, húgom? Elfogy szemem a sírásban.

Bensőmben vágy él, jöjj, ismerj el a tiédnek!
Mírá az elgyötört vágyakozó; tenélküled tétova az élet.

Hej, húgom, megvettem Góvindát magamnak!⁷

Mondod, titokban tettem,
én, hogy sokan láttak.

Hej, húgom, megvettem Góvindát magamnak!

Mondod, bizony az igen drága volt,
én meg: „Nem adtam nagy árat.”
Hej, húgom, megvettem Góvindát magamnak!

Cserébe a testem adtam, feláldoztam életem.
Értéktelent áldozatul ne adjak?

Hej, húgom, megvettem Góvindát magamnak!

Mírának, ó, Uram, magadat mutasd meg,
előző életében szavadat adtad!

Hej, húgom, megvettem Góvindát magamnak!

jógagyakorlatokkal már önmagában létrehozta az egységet lelke és az istenség között. Rám a jógik szívében időzik: „ramati”, mondják, innét a neve is. A jógi már maga is istenség, és Mírá is el tudja hozzá vezetni, de most még ő is távoli. Pedig oly ritka alkalom az, hogy az ember rálel az igazi jógira. Még ritkább az, hogy meg is tudja tartani.

⁷ Mírá úgy érezte, hogy kettejük szerelme régi. Nemcsak gyermekkorából való, hanem mint-ha valahonnan azon túlról eredne, és a hegyettartó Nágara láttára azonnal újjáéledt. Ez a vonzalom előző életeinek egyikéből származik. A puránák ugyanis szólnak arról, hogy Krisna ígéretet tett a vrindávani pásztorlányoknak, hogy ebben az életben elhagyja őket, de a következőben ismét megjelenik majd nekik.

Én bizony Rám-gyöngyvagyont kaptam.⁸

Igazi gurum kincse számolatlan,
alázattal elfogadtam.

Én bizony Rám-gyöngyvagyont kaptam.

Megkaptam életeimben gyűjtött vagyonom,
mindent hagyok veszni a világban.

Én bizony Rám-gyöngyvagyont kaptam.

Nem fogyatkozik, és el nem lopja tolvaj,
negyedével nő naponta, szakadatlan.

Én bizony Rám-gyöngyvagyont kaptam.

Az igazság csónakján gurum a révész,
a lét-óceánt átszelni társam.

Én bizony Rám-gyöngyvagyont kaptam.

Mírú Ura a hegytartó Nágara,
hírét éneklek öröm-áhitatban.

Én bizony Rám-gyöngyvagyont kaptam.

Barátnőm, Krisnát nézni szemem szokása.⁹

Szép, kedves formája elmémbe felhatolt,
szívem átjárta, mint a dárda.

Barátnőm, Krisnát nézni szemem szokása.

Mióta már, hogy az utat kémlelem
a házam előtt állva!

⁸ A lélek elindul az igazi guru mutatta úton, és felujjong, amikor ráébred, hogy már elkötelezte magát. Hiszen felismerve, hogy Rám, az Örök Úr őbenne lakik, minden vágy beteljesül. Ekkor világossá válik az is, hogy a döntés éppen az előző életében elkövetett jótettek és a Krisna iránti szerelem gyümölcse.

⁹ A szeretett Krisna szavát adta, hogy megjelenik a beléje szerelmes pásztorlányoknak, azaz az emberi lelkeknek; és mindenki előtt ismert, hogy megsegíti imádjait. De most mintha szavát megszegte volna, és jó hírére mit sem ad.

Barátnóm, Krisnát nézni szemem szokása.

Életem a kedves Kék-feketécé,
gyógyír ő lelkem bajára.

Barátnóm, Krisnát nézni szemem szokása.

Mírát a Hegyettartó kezébe került,
mondják: „A téves ösvényt járja.”

Barátnóm, Krisnát nézni szemem szokása.

Mírát Hari erényeit énekli egyre.¹⁰

Kosárban kígyót küldött a király:
adják Mírát kezébe.
Mégfürdött rátekintett –
a kék-fekete kőre.

Mírát Hari erényeit énekli egyre.

Küldött méregcsészét a király:
nektár az, ne féljen tőle!
Megmosdott, megkóstolta s ivott
halhatatlanságot belőle.

Mírát Hari erényeit énekli egyre.

Küldött a király szöges ágyat:
Mírát arra lefeküdni!
Eljött az éj, aludni tért;
virággal az telehintve.

Mírát Hari erényeit énekli egyre.

Mírát Ura az örök oltalom,
az akadályok elűzője.
A Hegyettartónak áldoztam magamat,
kóborlok imádatból részegülve.

Mírát Hari erényeit énekli egyre.

¹⁰ Mírát várakozik. A templomi tánc, a torzonborz vándor-aszkéták társasága, az özvegyi ruha levetése, mind elviselhetetlen a rokonok szemében. A felháborodás oda vezetett, hogy az udvar hírnevének megóvása érdekében maga a király tett kísérletet a kellemetlenné vált özvegy elzárására és később megölésére.

Hallom már, hogy az én Harim eljön ma este.¹¹

Fel-felmegyek a palota tetejére
a Nagykirály lépteit lesve.

Hallom már, hogy az én Harim eljön ma este.

Béka, páva, papíhá-madár,
kakukk szól édesen: „Jöszte!”

Hallom már, hogy az én Harim eljön ma este.

Tornyosulnak a négy szél felől a felhők,
Indra villáma sem marad veszteg.
Hallom már, hogy az én Harim eljön ma este.

Nővérem, új meg új alakot ölt a föld,
hogy Indra megkereste.

Hallom már, hogy az én Harim eljön ma este.

Mírát Ura a hegytartó Nágara,
a Nagykirály, hogy érte jöjjön, rest-e?

Hallom már, hogy az én Harim eljön ma este.

Bangha Imre – Déri Balázs fordítása

¹¹ Mikor beköszönt az esős évszak, akkor éled a leghevesebb vágy a kedvese iránt. Aki szerelmesével van, tudja, hogy az esőzések miatt nem lehet távoli utazásba fogni, és örvend az együtt töltendő napoknak. Az elhagyatott is látja, hogy megújul a világ, és úgy érzi, közel van a kedvese. Az újjászülető, hőség után megújuló természet örül. A pávák a villámásra táncolnak és rikoltoznak, s az állatok földön-égen hallatják a hangjukat.

Beszélik, hogy mivel az emberek Mírát már szentként tisztelték, királyi családja szerette volna visszahívni Csittórbá. Papokat küldtek, hogy bírják visszatérésre rokonukat. A hercegnő nem hajlott semmiféle emberi rábeszélésre. Erre amazok börtbe kezdtek a kapuja előtt: ha meghalnak, őrajta szárad a vérük. Mírát kérte, hogy egy éjszakára átmehessen a Krisna templomába. A papok a templom előtt őrködtek. Mírát bent dicsőítette az Örök Urat. Reggelre csak a ruháját találták.